

HARP
SANAT

HAZIRLIKÇILAR İÇİN REHBER
KURTULANLAR İÇİN EYLEM PLANI
Kült TV

Harp Sanat©

www.harpsanat.com

kitap@matbumedya.com

0850 304 22 03

Yayıncı Sertifika No 28740

Genel Müdür: Emrah Çelik

Yayın Yönetmeni: Murat Şerefoğlu

Editör: Hüseyin Özdemir

Mizanpaj Tasarım: Erva Gümüş

Kapak Tasarım: Erva Gümüş

1. Basım, İstanbul, Ekim 2025

ISBN: 978-625-5717-02-3

Tilki Kitap Matbaa / İstanbul

Matbaa Sertifika No: 48138

Harp Sanat Yayınevi tarafından baskıya hazırlanan eserlerin hukuki sorumluluğu tamamen yazara aittir.

HAZIRLIKÇILAR İÇİN REHBER KURTULANLAR İÇİN EYLEM PLANI

postapokaliptik.com
bushcraftokulu.com

Kült TV

İÇİNDEKİLER

HARP SANAT YAYINEVİNİN YAYIN ESASLARI	19
ÖN SÖZ	21
GİRİŞ	25
TARİHÇE	27
NEDEN HAZIRLIKÇI OLUNUR?.....	33
1. III. Dünya Savaşı.....	34
2. Düşündüğünüzden Daha Büyük Bir Tehlike: Yapay Zekâ	36
3. Pandemi.....	39
4. Küresel Elektrik Kesintisi.....	43
NASIL HAZIRLIKÇI OLURUM?.....	48
HAZIRLIKÇININ GELİŞİMİ.....	52
1. Felaket Hazırlıkçısının Temel İlkeleri.....	52
2. Örnek Yetkinlikler ve Geliştirme Hedefleri	53
3. Uygulamalı Tatbikatlar ve Performans Ölçütleri	56
PSİKOLOJİ.....	59
1. Felaket Psikolojisinin Temelleri.....	59
2. Hazırlıkçının Zihinsel Çerçevesi	61
3. Dayanıklılık Geliştirme.....	62
4. GKKH Döngüsü ile Psikolojik Hazırlık.....	64
5. Meditasyon ve Zihinsel Disiplin	65
6. Sosyal ve Duygusal Bağlar	66
7. Kontrollü Maruziyet ve Tatbikatlar	67
8. Felaket Senaryoları Üzerinde Bilişsel Çalışma	68
9. Bilgi, Eğitim ve Sürekli Öğrenme	69
GRİ ADAM FELSEFESİ	73
EKONOMİ VE TAKAS.....	83
Felaket Sonrası Dünyada Ekonomi ve Takas.....	83
STOKÇULUK.....	95
GERİ DÖNÜŞÜM	112
1. Kâğıt ve Karton Geri Dönüşümü:	112
2. Plastik Geri Dönüşümü:	113

3. Metal Geri Dönüşümü:	114
4. Cam Geri Dönüşümü:	114
5. Tekstil Geri Dönüşümü:	115
6. Elektronik Atıklar:	115
7. Ahşap ve Odun Parçalarının Geri Dönüşümü:	116
8. Cam, Plastik ve Metal Karışımından Yapılabilecek Diğer Eşyalar	117
EKİPMAN	119
1. Su Temini ve Filtrasyonu:	119
1.1. Su Depolama Sistemleri.....	119
1.2. Su Filtreleme Yöntemleri	120
2. Yiyecek Temini ve Depolama:	120
2.1. Hazır Yemek Paketleri (Rasyon Gıdalar)	120
2.2. Dehidre Gıdalar (Kurutulmuş Yemekler)	121
2.3. Konserve Gıdalar.....	121
2.4. Gıda Depolama Yöntemleri	121
3. Barınma ve Korunma:	122
3.1. Çadırlar ve Barınaklar.....	122
3.2. Uyku Tulumu ve Isınma Yöntemleri.....	122
4. İletişim Ekipmanları ve Enerji Kaynakları:	122
4.1. El Telsizleri.....	122
4.2. Güneş Enerjili Şarj Cihazları.....	123
4.3. Yedek Elektrik Kaynakları	123
5. Sağlık ve İlk Yardım Ekipmanları:	124
5.1. Temel İlk Yardım Kitleri	124
5.2. İleri Düzey İlk Yardım Malzemeleri	124
5.3. İlaçlar ve Medikal Malzemeler.....	125
6. Koruyucu Giysiler ve Kıyafetler:	125
6.1. Su Geçirmez Giysiler ve Botlar.....	125
7. Aydınlatma ve Isınma Ekipmanları:	126
7.1. Aydınlatma Sistemleri.....	126
7.2. Isınma Ekipmanları	126
8. Savunma Ekipmanları:	127
8.1. Kişisel Savunma Ekipmanları.....	127
8.2. Savunma Silahları	128
9. Navigasyon ve Haritalama:	128
9.1. Harita ve Pusula.....	128
9.2. GPS Cihazları ve Elektronik Navigasyon	129
EDC ÇANTALAR	130
1. Hazırlıkçı için EDC Çantalar:	130

HAYATI İDAME KİTLERİ	137
1. Hazırlıklar için Hayatı İdame Kitleri:	137
SİLAHLANMA	147
SAVUNMA	155
İLETİŞİM	177
1. Amaç, Kapsam ve Düşünme Çerçevesi.....	177
2. Haberleşme Mimarisi:	178
3. Aile İçi İletişim (Çekirdek Hücre)	178
4. Grup-Komşuluk-Topluluk Ağı.....	179
5. Şehirde İletişim.....	179
6. Kırsalda İletişim	179
7. Yolculukta İletişim.....	179
8. Alternatif Kanallar – Derin Rehber	180
8.1. Kısa Menzil El Telsizleri.....	180
8.2. Amatör Telsizcilik – Geniş Kılavuz	180
8.3. Mesh/LoRa – Düşük Güçle Uzun Menzil Metin.....	181
8.4. Uydu Mesaj/Telefon	181
8.5. Yayın Radyosu (Tek Yön).....	181
8.6. Düşük Teknoloji ve Fizikî Yöntemler	182
9. Mesaj Mimarisi ve Şablonlar (Uygulamalı)	182
10. İstihbarat: Toplama–Doğrulama–Paylaşım	182
11. Güç–Enerji Sürekliliği	183
12. Dijital Ayak İzi ve Mahremiyet (OPSEC).....	183
13. Hukuki ve Etik Çerçeve (Genel)	183
14. Psikoloji ve Dil	183
15. Eğitim–Tatbikat–Bakım	183
16. Modüler İletişim Setleri	184
17. Anten ve Yerleşim – Pratik Temeller	184
18. Senaryolar – Derinlemesine Akışlar	184
18.1. Büyük Deprem – Şehir.....	184
18.2. Sel–Taşkın – Kırsal	185
18.3. Orman Yangını – Çeper Yerleşim	185
18.4. GSM Çökmesi – Yolculuk.....	185
18.5. Küresel Elektrik Kesintisi (Uzun Süreli Şebeke Çöküşü)	185
18.6. Hastalık Salgını (Pandemi Ölçekli).....	186
18.7. Kapsamlı Altyapı Çöküşü (Kombine Olay)	186
19. Ölçme–Değerlendirme ve Sürekli İyileştirme	187
20. Sonuç: İletişimi Kültüre Dönüştürmek	187
21. HF Zaman–Bant Planı (Çizimsiz, Uygulamalı Kılavuz)	188

22. Anten Kurulum ve Ayar	189
23. Aile/Grup Hazır Mesaj Kartları (Metin Şablonları).....	190
24. Mesh/LoRa Ağ Protokolleri (Çizimsiz).....	191
25. Uydu Kısa Mesaj/Telefon – Operasyon Şeması (Metinle)	191
26. Güç Yönetim Planı (Ayrıntı)	191
27. Açık Kaynak Bilgi (OSINT) ve Saha Gözlemi	192
28. EMP/Güneş Fırtınası Önlemleri (Çizimsiz).....	192
29. Mevzuat Uyum Hatırlatmaları (Genel)	192
30. Mikro Senaryolar – Uygulama Kartları	192
31. Uydu Kısa Mesaj Şablon Kütüphanesi (≥50 örnek)	193
32. Anten Senaryoları (Çizimsiz, Adım Adım Uygulama)	195
32.1. Apartman Balkonlu (Delmeden).....	195
32.2. Çatı Erişimi Kısıtlı (Yapıştır-Sıkıştır).....	195
32.3. Kırsalda NVIS (Bölgesel HF).....	195
32.4. Araç Üstü (Seyir/park).....	195
32.5. İç Mekân Gizli (Tavan Arası/Perde Arkası)	195
32.6. Arazi Geçici (Sloper/Random Wire).....	195
32.7. Yönlü İhtiyaç (Uzak Temas)	196
33. Mesh/LoRa – Adresleme ve Protokol Derinliği	196
34. OPSEC İfade Rehberi (Güvenli Söylem)	196
35. Net İletişim Dili (Kısalık ve Anlaşılabilirlik).....	196
36. Psikolojik İletişim – Senaryolu Rehber.....	197
37. Erişilebilirlik – Kapsayıcı İletişim	197
38. Çok Dilli–Piktogram İletişimi	197
39. Topluluk Duyuru Örnekleri (Kopyala–Yapıştır Metinler).....	198
41. Günlük Yayın/Duyuru Çizelgesi (Örnek Akış)	198
42. İnsan Röle Zinciri (Elektroniksiz Köprü)	199
43. Doğrulama–Teyit Mekanığı	199
44. Son Dokunuş: Kültür ve Alışkanlık.....	199
GRUP KURMAK VEYA BİR GRUBA KATILMAK.....	200
1. Grup Kurmak	200
1.1. Amaç ve Hedeflerin Belirlenmesi	200
1.2. Uygun Üyelerin Seçimi.....	209
1.3. Kural ve İlkelerin Oluşturulması	218
1.5. Görev ve Sorumlulukların Dağıtılması	233
1.6. Toplanma ve Buluşma Yerlerinin Belirlenmesi	244
1.6.1. Şehir İçi Toplanma Noktaları.....	244
1.6.2. Kırsal Alanlarda Toplanma Noktaları	244
1.6.3. Dağlık ve Ormanlık Alanlar.....	245
1.6.4. Su Kenarları ve Kaynaklara Yakın Noktalar.....	245

1.6.5. Gizlilik ve Kamuflej	245
1.6.6. Alternatif Toplanma Planları	245
1.6.7. Türkiye Bağlamında Özel Koşullar	246
1.6.8. Tatbikat ve Eğitim	246
1.6.9. Senaryo Bazlı Toplanma Planları	246
1.6.10. Riskler ve Önlemler	247
1.6.11. Aile ve Çocuklar için Özel Düzenlemeler	248
1.6.12. Uzun Vadeli Buluşma Kampları	248
1.6.13. Türkiye’de Özel Örnekler.....	249
1.6.14. Tatbikat Senaryoları	249
1.6.15. Ulaşım Yollarının Planlanması.....	249
1.6.16. Gizlilik Teknikleri	250
1.6.17. İşaret Sistemleri	250
1.6.18. Alternatif Buluşma Yöntemleri	250
1.6.19. Yerel Coğrafyanın Kullanılması	251
1.6.20. İletişimle Uyumlu Buluşma Planları.....	251
1.6.21. Pratik Tatbikat Örneği.....	251
1.6.22. Uzun Vadeli Güvenli Bölgeler	252
1.6.23. Saklanma Stratejileri.....	252
1.6.24. Toplu Kamp Organizasyonları.....	252
1.6.25. Türkiye’de Yasal Boyut.....	253
1.6.26. Sosyal Boyut	253
1.6.27. Uzun Vadeli Planlama	253
1.6.28. Dış İlişkiler.....	254
1.6.29. Örnek Vaka İncelemeleri.....	254
1.6.30. Pratik Uygulama Önerileri.....	255
1.6.31. Türkiye’de Olası Kriz Bölgelerine Göre Stratejiler.....	255
1.6.32. Genel Sonuç ve Değerlendirme	255
1.7. Kaynak ve Ekipman Planlaması.....	256
1.8. Eğitim ve Tatbikat Programlarının Hazırlanması	267
1.9. Güvenlik ve Gizlilik Önlemlerinin Alınması.....	276
1.10. Yasal Çerçeveye Uygunluk Kontrolü.....	284
2. Bir Gruba Katılmak	289
2.1. Grubun Amaç ve Hedeflerini Öğrenmek.....	289
2.2. Grup Kurallarını ve İlkelerini Kabul Etmek	295
2.3. Güvenlik ve Gizlilik Prensiplerine Uymak.....	300
2.4. Paylaşım ve Dayanışmaya Hazır Olmak	304
2.5. Görev ve Sorumluluk Bilincine Sahip Olmak	308
2.7. Grup İçi İletişim Kurallarını Öğrenmek.....	318
2.8. Düzenli Eğitim ve Tatbikatlara Katılmak	324

2.9. Kaynaklara Katkı Sağlamaya İstekli Olmak.....	328
2.10. Uzun Vadeli Bağlılık Göstermek	334
ULAŞIM VE NAKLIYE	341
1. Gıda ve Su Tedarikinin Stratejik Önemi	344
2. Enerji ve Yakıt Akışının Hayati Rolü	344
3. Sağlık Hizmetlerinin Ulaşım Bağımlılığı.....	344
4. Güvenlik ve Savunmada Ulaşımın Rolü	345
5. Ekonomik Faaliyetlerin Nakliye ile Bağı.....	345
6. Göç, İltica ve İnsan Hareketliliği	345
7. Bilgi, Haberleşme ve Ulaşımın İlişkisi	346
8. Ulaşım Altyapısının Çöküşü ve Etkileri.....	346
9. Psikolojik ve Sosyolojik Etkiler	347
10. Toplumsal Düzenin Sürdürülmesi	347
11. Yeniden İnşa ve İyileşme Sürecinde Ulaşım.....	347
12. Ulaşımın Güç Dengelerine Etkisi	348
13. Yerel Çözümler ve Alternatif Nakliye Sistemleri	348
14. Ulaşımın Kültürel ve Sosyal Bağlara Katkısı.....	348
15. Teknolojinin Ulaşım ve Nakliyeye Katkısı	349
16. Ulaşım ve Nakliye Üzerindeki Riskler.....	349
17. Ulaşımın Dayanıklılığı ve Esneklik.....	349
18. Ulaşım ve Nakliye Arasındaki Güven İlişkisi	350
19. Gelecek Perspektifi: Krizlere Hazırlıklı Ulaşım Sistemleri	350
20. Ekonomik Damar Olarak Ulaşım	350
21. Ticaretin Yeniden Şekillenmesi	351
22. Kaynak Savaşlarında Ulaşımın Rolü.....	351
23. Stratejik Lojistik Üstünlük	351
24. Ulaşımın Ekonomik Psikolojisi	352
25. İnsan Hareketliliği ve Göçler.....	352
26. Sağlık Hizmetlerinin Ulaşımı.....	352
27. Gıda Güvenliği ve Toplumsal Huzur	353
28. Dayanışmanın Taşınabilirliği	353
29. İnsanlık için Bir Umut Damarı.....	353
30. Savaş ve Lojistik İlişkisi	353
31. Tarihten Örnekler	354
32. Modern Çağda Askerî Ulaşım	354
33. Stratejik Hedef Olarak Ulaşım Ağları.....	354
34. Geleceğin Askerî Lojistiği	355
35. Hazırlıkçılara Ulaşım ve Nakliye Tavsiyeleri	355
35.1. Çek Çek Arabalar.....	355
35.2. Patenler.....	361

35.3. Bisikletler	368
35.3.1. Bisikletlerin Avantajları	369
35.3.2. Bisikletlerin Dezavantajları.....	370
35.3.3. Küçük Römorkların Önemi	370
35.3.4. Kriz Senaryolarında Bisikletin İşlevi.....	371
35.3.5. Grup Lojistiğinde Bisikletin Rolü	372
35.3.6. Türkiye'nin Coğrafi Koşullarında Bisiklet Kullanımı.....	372
35.3.7. Römorkların Farklı Senaryolarda Kullanımı.....	373
35.3.8. Uzun Vadeli Bakım ve Yedek Parça Stratejileri.....	373
35.3.9. Psikolojik ve Toplumsal Etkiler	374
35.3.10. Tarihsel Örnekler.....	374
35.3.11. Türkiye'de Şehir Hazırlıkçılığı için Bisiklet	374
35.3.12. Türkiye'de Kırsal Hazırlıkçılık için Bisiklet.....	375
35.3.13. Vaka Analizleri	375
35.3.14. Enerji Yönetimi ve İnsan Gücünün Optimizasyonu	375
35.3.15. Uzun Mesafeli Yolculuk Stratejileri	376
35.3.16. Römorkların Yaratıcı Kullanım Senaryoları.....	376
35.3.17. Alternatif Araçlarla Kapsamlı Kıyaslama.....	377
35.3.18. Genel Sonuç ve Stratejik Değer	377
35.4. Kick Scooter	378
35.5. Elektrikli Bisikletler.....	385
35.6. Motosikletler	395
35.6.1. Motosikletlerin Avantajları	395
35.6.2. Motosikletlerin Dezavantajları.....	396
35.6.3. Şehir, Kırsal ve Arazi Koşullarında Motosikletin Rolü	397
35.6.4. Kriz Senaryolarında Motosiklet Kullanımı	397
35.6.5. Türkiye'nin Coğrafi Koşullarında Motosiklet Kullanımı.....	398
35.6.6. Türkiye'de Yasal Koşullar.....	398
35.6.7. Alternatif Araçlarla Kapsamlı Kıyaslama	398
35.6.8. Uzun Vadeli Bakım ve Yakıt Depolama Stratejileri	399
35.6.9. Uzun Yol Tahliyelerinde Motosikletin Stratejik Değeri.....	399
35.6.10. Grup İçi Vaka Analizleri.....	400
35.6.11. Alternatif Senaryolarda Yaratıcı Kullanım Örnekleri	400
35.6.12. Genel Sonuç ve Değerlendirme	401
35.7. ATV ve UTV'ler	401
35.7.1. ATV ve UTV'lerin Avantajları	402
35.7.2. ATV ve UTV'lerin Dezavantajları.....	402
35.7.3. Şehir, Kırsal ve Arazi Kullanımı.....	403
35.7.4. Kriz Senaryolarında ATV ve UTV Kullanımı	403
35.7.5. Türkiye'nin Coğrafi Koşullarında ATV ve UTV Kullanımı... 403	

35.7.6. Grup Lojistiğinde ATV ve UTV'lerin Rolü	404
35.7.7. Alternatif Araçlarla Kapsamlı Kıyaslama	404
35.7.8. Uzun Vadeli Bakım ve Yakıt Stratejileri	405
35.7.9. Uzun Yol Tahliyelerinde ATV ve UTV'lerin Stratejik Değeri	405
35.7.10. Kriz Senaryolarında Yaratıcı Kullanım Örnekleri	406
35.7.11. Grup İçi Vaka Analizleri.....	406
35.7.12. Genel Sonuç ve Değerlendirme	407
35.8. 4x4 Araçlar.....	407
35.8.1. 4x4 Araçların Avantajları	408
35.8.2. 4x4 Araçların Dezavantajları.....	408
35.8.3. Şehir, Kırsal ve Arazi Koşullarında Kullanım	409
35.8.4. Türkiye'nin Coğrafi Koşullarında 4x4 Araç Kullanımı.....	409
35.8.5. Grup Lojistiğinde 4x4 Araçların Rolü	410
35.8.6. Kriz Senaryolarında 4x4 Araçların İşlevselliği.....	410
35.8.7. Alternatif Araçlarla Kapsamlı Kıyaslama	411
35.8.8. Uzun Vadeli Bakım ve Yakıt Stratejileri	411
35.8.9. Grup İçi Vaka Analizleri.....	412
35.8.10. Yaratıcı Kullanım Örnekleri.....	412
35.8.11. Genel Sonuç ve Değerlendirme	413
35.8.12. Türkiye'de 4x4 Araçların Yasal Durumu	413
35.8.13. Şehir ve Kırsal Senaryolarına Göre Ayrıntılı Vaka Analizleri	414
35.8.14. Alternatif Araçlarla Geniş Çaplı Kıyaslama	414
35.8.15. Genel Sonuç ve Stratejik Değerlendirme	415
DOĞA İLE İÇ İÇE.....	416
1. Doğanın Hazırlıkçya Öğrettikleri	416
2. Doğada Barınak Kurma ve Korunma.....	429
2.1. Doğal Barınaklar	431
2.2. Branda ve İp ile Kurulan Barınaklar	431
2.3. Acil Barınaklar.....	432
2.4. Yalıtım ve Konfor	432
2.5. Ateşle Barınağı Güçlendirmek.....	432
2.6. Mevsimlere göre Barınak Kurma	432
2.6.1. Yaz Mevsiminde Barınak.....	432
2.6.2. Kış Mevsiminde Barınak.....	433
2.6.3. Yağmurlu İklimlerde Barınak.....	433
2.6.4. Sıcak İklimlerde Barınak	434
2.7. Felaket Senaryolarına göre Barınak Kurma	436
2.7.1. Küresel Elektrik Kesintisi Senaryosu	436
2.7.2. Savaş ve Çatışma Senaryosu	436
2.7.3. Salgın Senaryosu.....	437

2.7.4. Doğal Afetler Sonrası.....	437
2.8. Doğada Barınak Kurarken Yapılan Hatalar	437
2.8.1. Yanlış Yer Seçimi.....	437
2.8.2. Zeminin Unutmak	438
2.8.3. Barınağı Fazla Büyük Yapmak.....	438
2.8.4. Brandayı Yanlış Germek	438
2.8.5. Ateşi Yanlış Yerde Yakmak	438
2.8.6. Yalıtımı İhmal Etmek.....	439
2.8.7. Girişin Güvenliğini Düşünmemek.....	439
2.8.8. Barınağı Belirgin Hâle Getirmek	439
2.8.9. Fazla Eşyaya Güvenmek.....	439
2.8.10. Psikolojik Etkileri Küçümsemek	439
2.9. Barınağın Moral Üzerindeki Etkisi	440
2.9.1. Güven Duygusu	440
2.9.2. Grup Dayanışması	440
2.9.3. İletişim ve Paylaşım	441
2.9.4. Çocuklar ve Kırılğan Bireyler için Barınak.....	441
2.9.5. Barınağın Ruhsal Yenilenmedeki Rolü	441
2.10. Toplumsal Düzenin Temeli Olarak Barınak.....	441
2.11. Barınak Kurarken Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler	442
2.11.1. Gizlilik	442
2.11.2. Güvenlik.....	442
2.11.3. Savunma	442
2.11.4. Çevre Düzeni.....	443
2.12. Uzun Vadeli Kullanımda Strateji	443
3. Su Kaynaklarını Bulma ve Arıtma	444
3.1. Su Kaynaklarını Bulmak	445
3.2. Su Arıtmanın Önemi.....	445
3.3. Su ve Psikoloji.....	446
3.4. Su Kaynakları	446
3.4.1. Dereler ve Akarsular	446
3.4.2. Göller ve Göletler	447
3.4.3. Kar ve Buz	447
3.4.4. Yağmur Suyu.....	447
3.4.5. Yer Altı Suları	447
3.4.6. Bitkilerden Su Elde Etmek.....	448
3.5. Doğanın İşaretleri.....	448
3.6. Su Kaynaklarını Arıtma	448
3.6.1. Kaynatma Yöntemi	448
3.6.1.1. Standart Kaynatma.....	449

3.6.1.2. Farklı Kaplarla Kaynatma	449
3.6.1.3. Taşlarla Kaynatma	449
3.6.1.4. Ateşsiz Kaynatma Yöntemleri	450
3.6.1.5. Kaynatmanın Psikolojik Etkisi	450
3.6.1.6. Kaynatma ile İlgili Yaygın Hatalar.....	450
3.6.2. Filtreleme Yöntemi	450
3.6.2.1. Hazır Taşınabilir Filtreler.....	451
3.6.2.2. Doğal Malzemelerle Filtreleme	451
3.6.2.3. Çok Katmanlı Filtreler.....	451
3.6.2.4. Kumaş ve Bez Kullanımı	452
3.6.2.5. Doğadaki Filtre İpuçları.....	452
3.6.2.6. Filtrelemenin Psikolojik Yönü	452
3.6.2.7. Yaygın Hatalar	452
3.6.3. Kimyasal Arıtma	452
3.6.3.1. İyot Tabletleri.....	453
3.6.3.2. Klor Tabletleri ve Damlaları	453
3.6.3.3. Diğer Kimyasal Çözeltiler	454
3.6.3.4. Kimyasal Arıtmanın Kullanım Alanları.....	454
3.6.3.5. Kimyasal Arıtmanın Sınırları	454
3.6.3.6. Psikolojik Etki	454
3.6.4. Güneş Enerjisiyle Arıtma (SODIS/Solar Water Disinfection)	455
3.6.5. Doğal Kayaların Filtreleme Gücü	455
3.6.6. Toprak Filtreleme	455
3.6.7. Çiy ve Yoğuşma Yöntemi	456
3.6.8. Bitkilerden Su Toplama.....	456
3.6.9. Kar ve Buzun Doğal Gücü	456
3.6.10. Doğal Yöntemlerin Psikolojik Etkisi	456
3.7. Acil Durum Teknikleri	457
3.8. Ne Kadar Suyu İhtiyacınız Var?	457
3.9. Suyu Depolamak.....	457
3.10. Suyu Saklamanın İncelikleri.....	458
3.11. Su Kullanımını Planlamak	458
3.12. Grup İçinde Su Yönetimi	458
3.13. Uzun Vadeli Stratejiler	458
3.14. Psikolojik Etki	459
4. Doğada Yiyecek Temini	459
4.1. Üç Günlük Senaryo.....	476
4.2. Bir Haftalık Plan.....	477
4.3. Beklenmedik Durum Senaryosu.....	477
4.4. Moral Destek Senaryosu	478

5. Avcılık Sanatı ve Etik.....	484
5.1. Detaylı Avcılık Teknikleri	492
5.1.1. Tuzak Kurma Teknikleri	492
5.1.2. Av Araçlarıyla Avlanma	493
5.1.3. Avda Sessizlik ve Gizlenme.....	493
5.1.4. Yem Kullanma	493
5.1.6. Kuş Avlama Yöntemleri	494
5.1.7. Hayvan İzlerini Okuma.....	494
6. Ateşin Gücü ve Kullanımı	496
6.1. Ateş Yakma Yöntemleri.....	497
6.1.1. Sürtünme Yöntemleri	497
6.1.2. Çakmak Taşı ve Metal Yöntemi.....	498
6.1.3. Kimyasal Yöntemler.....	498
6.1.4. Güneş Işığı ile Ateş Yakma	498
6.1.5. Modern Yöntemler	498
6.2. Ateşi Yakarken Kullanılacak Malzemeler	499
6.3. Isınma Düzenekleri	499
6.4. Yemek Pişirme Yöntemleri	499
6.5. Su Arıtma.....	500
6.6. İşaret Verme	500
6.7. Böcek ve Hayvanları Uzaklaştırma	500
6.8. Alet Yapımı ve Malzeme İşleme	500
6.9. Psikolojik Kullanım	501
6.10. İhtiyaca göre Ateş Çeşitleri.....	501
6.10.1. Isınma Ateşi.....	501
6.10.2. Yemek Pişirme Ateşi.....	501
6.10.3. Su Arıtma Ateşi.....	501
6.10.4. İşaret Ateşi.....	502
6.10.5. Gece Ateşi.....	502
6.10.6. Uzun Süreli Ateş (Sürekli Ateş)	502
6.10.7. Rüzgârlı Havalarda Ateş.....	502
6.10.8. Gizli Ateş (Kamuflej Ateşi)	502
6.10.9. Taş Ocak Ateşi	503
6.11. Ateşi Saklama Yöntemleri	503
6.11.1. Ateşi Köz Hâlinde Saklamak.....	503
6.11.2. Kül İçinde Saklama	503
6.11.3. Doğal Malzemelerle Ateş Taşıma.....	503
6.11.4. Ateşi Günlerce Sürdürmek	504
6.11.5. Yağlı ve Reçineli Odun Kullanımı	504
6.11.6. Ateşi Taşırken Dikkat Edilecek Noktalar	504

6.11.7. Ateşin Korunmasının Psikolojik Gücü	504
6.12. Ateşin Doğru ve Güvenli Kullanımı.....	505
6.12.1. Doğru Yer Seçimi.....	505
6.12.2. Rüzgârın Etkisi	505
6.12.3. Orman Yangını Riski	505
6.12.4. Ateşi Söndürme Yöntemleri.....	505
6.12.5. Ateşin Boyutunu Kontrol Etmek.....	506
6.12.6. Doğaya Saygı	506
6.12.7. Psikolojik Güvenlik	506
6.12.8. Kış Kamplarında Ateş.....	506
6.12.9. Yağmurlu Havalarda Ateş.....	507
6.12.10. Yüksek Rakımlarda Ateş	507
6.12.11. Kriz Durumlarında Ateş.....	507
6.12.12. Psikolojik Strateji	508
7. Doğa Dostu Hazırlıkçı.....	508
7.1. Barınak Kurma	511
7.2. Ateş Yakma	512
7.3. Yiyecek Toplama.....	512
7.4. Su Kullanımı.....	512
7.5. İz Bırakmamak	513
7.6. Şehirde Doğa Dostu Tutumlar	513
7.7. Grup İçinde Doğa Bilinci.....	513
7.8. Uzun Vadeli Çevresel Katkıları.....	514
8. Yön Bulma ve Doğada Hareket Etme.....	515
8.1. Farklı Yön Bulma Şekilleri	516
8.1.1. Gökyüzünden Yön Bulma	516
8.1.1.1. Yıldızlarla Yön Bulmanın İncelikleri.....	516
8.1.2. Doğanın İşaretlerini Okumak	517
8.1.3. Pusula ve Harita Kullanımı	517
8.1.3.1. Pusula Kullanımında Derinlik	517
8.1.3.2. Orta Çağ'dan Günümüze Doğal Pusulalar	518
8.1.4. GPS'in Avantajı ve Sınırları.....	518
8.2. Doğada Hareket Etmenin Temel İlkeleri	518
8.2.1. Arazide Rota Planlama	519
8.2.2. Güvenlik ve Grup Hareketi	519
8.2.3. Hava Şartlarının Zorlukları.....	519
8.2.4. İz Takibi ve İşaretleme	520
8.2.5. Psikolojik Dayanıklılık	520
8.3. Uzun Mesafe Yürüyüş Planlama.....	521
8.3.1. Yorgunluk ve Enerji Yönetimi	521

8.3.2. Zor Arazilerde Yön Bulma	522
8.3.3. Su Kaynaklarını Kullanarak Yön Tayin Etme	522
8.3.4. Grup Hâlinde Hareket Etmenin Stratejileri.....	523
8.3.5. Şehirden Kırsala Geçişte Yön Bulma Farkları.....	524
8.3.6. Deniz ve Kıyı Boyunca Yön Tayin Etme	524
8.3.7. Çöl ve Kurak Bölgelerde Yön Bulma Teknikleri	524
8.3.8. Yön Bulmada Kullanılan Doğaçlama Araçlar	525
8.3.9. Tehlikeli Bölgelerden Sessiz ve Gizli Hareket Etme	525
8.3.10. Kış Koşullarında Yön Bulma.....	526
8.3.11. Buzullar ve Karlı Dağlarda Teknikler	526
8.3.12. Yön Bulma Tatbikatları ve Pratik Egzersizler	527
8.3.13. Uzun Vadeli Yolculuklarda Kamp Düzeni ile Yön Koruma	527
8.3.14. Tropikal Ormanlarda Yön Bulma ve Hareket Etme	527
8.3.15. Yaban Hayatı İşaretleriyle Yön Tayin Etme.....	528
8.3.16. Akıntılar, Rüzgârlar ve Bulut Hareketlerinden Yararlanma ...	528
8.3.17. Felaket Senaryolarında Şehir İçinde Yön Bulma.....	529
8.3.18. Doğada Yön Bulma Becerisinin Psikolojik Boyutu.....	529
8.3.19. Uzun Süreli Keşiflerde Yön Bulma Stratejileri.....	530
8.3.20. Harita Olmadan Coğrafi Formasyonlarla Yön Bulma.....	530
8.3.21. Modern ve Geleneksel Yöntemlerin Birleştirilmesi.....	530
8.3.22. Grup Eğitimleri ve Yön Bulma Tatbikat Programı.....	531
8.3.23. Hayatta Kalma Senaryolarında Yön Bulma Hikâyeleri	531
8.3.24. Uzun Vadeli Yolculuklarda Yönün Korunması	532
8.3.25. Doğada Hareket Ederken Güvenlik Rutinleri.....	532
8.3.26. Küresel Felaket Senaryolarında Yön Bulma.....	532
8.3.27. Çocuklar ve Deneyimsiz Kişilerle Yön Bulma Eğitimi	533
8.3.28. Yön Bulma Becerisinin Hazırlıkçı Yaşam Tarzındaki Yeri.....	533
9. Hayvanlarla Karşılaşma ve Güvenlik	533
9.1. Hayvanlarla Temas İhtimaline Karşı Kullanılabilecek Taktik ve Teknikler	536
9.1.1. Sessiz İlerleme ve Fark Edilme Stratejisi	536
9.1.2. Kamp Alanı Güvenliği	536
9.1.3. Yırtıcı Hayvanlarla Karşılaşma Taktikleri	537
9.1.4. Zehirli ve Küçük Hayvanlara Karşı Teknikler.....	537
9.1.5. Caydırıcı ve Savunma Araçları.....	538
9.1.6. Gece Güvenliği Teknikleri	538
9.1.7. İlk Müdahale ve Acil Teknikler	539
9.2. Yolculuk Sırasında Karşılaşma Senaryoları.....	539
9.3. Avlanma Sırasında Karşılaşma Senaryoları	539
9.4. Kamp Alanında Gece Karşılaşmaları.....	540

9.5. Şehir Çevresinde Karşılaşmalar	540
9.6. Grup Hâlinde Karşılaşma Stratejileri	540
9.7. Doğa Gözlem Teknikleri	541
9.8. Uzun Vadeli Korunma ve Yerleşim Güvenliği.....	541
9.9. Hayvan Davranışlarının Detaylı Analizi	541
9.10. Panik Kontrolü ve Psikolojik Hazırlık.....	542
9.11. Acil Durum Kaçış Planları	543
9.12. Doğa İçinde Stratejik Geri Çekilme.....	543
9.13. İleri Düzey Caydırma Taktikleri.....	543
9.14. Uzun Süreli Doğa Yaşamında Korunma Stratejileri	544
9.15. Doğa Kampı ve Yerleşimlerde Sürdürülebilir Güvenlik.....	544
9.16. İleri Seviye İlk Yardım ve Saldırı Sonrası Hayatta Kalma	544
9.18. Doğada Uzun Vadeli Yaşam için Zihinsel Dayanıklılık.....	544

HARP SANAT YAYINEVİNİN YAYIN ESASLARI

Harp Sanat Yayınevi, şanlı Silahlı Kuvvetlerimizde yıllarca görev yapmış olan emekli bir subay tarafından ülkemizdeki askeri tarih çalışmalarına katkı sağlamak için 2021 yılında kurulmuştur. Bilimin ışığını rehber edinen yayınevimiz, Atatürkçü bir çizgide, bağımsız yayıncılık faaliyetlerinde bulunmayı temel ilke edinmiştir. Yayınevimiz, yayımlayacağı nitelikli eserlerle ülkemizde askeri tarih alanında hissedilen eksikliği gidermeyi amaçlamaktadır.

Bilindiği üzere toplumların tarihi incelendiğinde askerlikle ilgili hususların siyasi, sosyal ve kültürel alanlara doğrudan veya dolaylı etkilerinden söz edildiği görülmektedir. Bu etkilerin tespit ve değerlendirmesinin, günümüze ve hatta geleceğe bakan yönlerinin ortaya konulmasının fert ve devlet ölçөгündeki gelişime önemli katkılar sağlayacağı üzerinde durulmaktadır.

Sosyal bilimlerde askerî konulara ağırlık veren çalışmalar, Birinci Dünya Savaşı sonrasında önem kazanmaya başlamıştır. Zamanla genel tarih araştırmaları içinde kendine özgü bir anlayışa dönüşerek askerî tarih adı altında toplanan bu alandaki çalışmalar, Batı'da 21. yüzyılda büyük bir hız kazanmışsa da Türkçe literatürde ne yazık ki henüz arzu edilen seviyeye ulaşamamıştır.

Karakter ve kültür kodlarımızda var olan askerliğe ve ona dair çalışmalara ivme kazandırılarak bu alandaki eksikliğin nitelikli eserlerle giderilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Aksi hâlde bu boşluğun akademik olmayan, ideolojik birtakım amaçlarla, bilgi ve belgeye dayanmayan yorumlarla ve popülist eserlerle doldurulması başka sorunları da beraberinde getirecek, ortak tarih bilincinin oluşumuna zarar verebilecektir.

Yayınevi olarak bu bilinçle, imkânlarımız nispetinde faydalı çalışmalar ortaya koymayı arzu ediyoruz. Bu alandaki akademisyen ve yazarlarla koordineli çalışmalar yürüterek akademik, tarafsız ve güvenilir kaynaklardan oluşan yerli ve yabancı nitelikli eserlerle okuru buluşturmak istiyoruz. Kuramsal kaynaklardan edebî eserlere kadar geniş bir yelpazede yapacağımız yayınlarla, askerliği meslek olarak benimseyenlerin yanında askerî tarihe ilgi duyan herkese hitap eden akademik ve edebî eserler ile başvuru koleksiyonu oluşturmaya çaba sarf edeceğiz.

Tarihin tozlu raflarında unutulmaya yüz tutmuş, sandıklarda kilitli kalan hatıraların, yazma eserlerin, baskısı tükenmiş kitapların; Yükseköğretim kurumlarında büyük emekler verilerek hazırlandıktan sonra atıl kalan değerli çalışmaların gün yüzüne çıkarılması için atacağımız adımlarla, bu türdeki yayınların ve disiplinler arası müşterek akademik çalışmaların artmasında teşvik edici bir rol üstlenmek istiyoruz.

Askerlik mesleğinin ilgi sahası içinde önemli bir yer tutan yönetim, liderlik, strateji ve organizasyon konularıyla yeni modellere ilham verecek çalışmaları okurla buluşturmayı da hedefliyoruz.

Askerî geleneklerin oluşturulması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi amacıyla özellikle tarihe mal olmuş komutan ve stratejistlerin düşünce ve tecrübelerinin sonraki nesillere aktarılmasına hizmet edecek biyografi ve hatıratlarının yanında tenkit ve kritiklerini yayınlamayı amaçlıyoruz.

Harp tarihinin konuları dışında kalan ancak yazarı veya işlediği konu itibarıyla daha çok sosyal tarihin ve edebiyatın alanına giren eserlerin yayınlanmasının da önemli bir boşluğu dolduracağına inanıyoruz.

Her safhasını akademik bir titizlikle takip edeceğimiz, editörlük çalışmalarına önem vereceğimiz yayınlarımızda Türk Dil Kurumunun Yazım Kılavuzu'nda belirtilen esaslar çerçevesinde hareket edeceğiz.

Faydalı olabilmek niyet ve gayretiyle...

ÖN SÖZ

Eski zamanları anımsıyorum... 2011 senesi Türkiye’de hazırlıklılık felsefesinin hiç olmadığı bir dönemdi. O zamanlar ne internette ne kitaplarda neredeyse hiçbir Türkçe kaynakta bu konunun bahsi dahi geçmezdi. Bireysel olarak hazırlanan tek tük kişiler vardı ki bunlar genelde emekli askerî personellerden ve hayatı idame uzmanlarından müteşekkildi. Bunlar da asla bildiği bir bilgiyi paylaşma yanlısı değildi. Hatta bunların varlığından dahi kimse haberdar değildi. Yani işin özü benim de mensubu olduğum ortalama bir gelire sahip beyaz yaka diye tabir edilen bir insan hazırlıkçı olma arzusundaysa önünde oldukça uzun ve bilinmezliklerle dolu bir yolculuk vardı. Yabancı kaynaklar var olmasına vardı fakat orada anlatılanların çoğu Türkiye şartlarında yaşayan biri için pek de uygun değildi. Aklımda kalan birkaç çarpıcı örneği sizinle paylaşmak istiyorum.

İlk araştırmaya başladığım zamanlar Amerikan kaynaklarını okuyordum. Burada savunma ve saldırı bölümünde bir hazırlıklılığın en az dört adet silahı olması gerektiği yazıyordu: revolver, tabanca veya pompalı tüfek, otomatik tüfek ve keskin nişancı tüfeği. Türkiye’de kuru sıkı silah almanın dahi ne denli zor ve pahalı olduğunu düşünürsek ilk büyük hayal kırıklığım bu makale olmuştu. Gezinmeye devam ederken ulaşım kısmında her hazırlıklılığın biner aracı dışında hazırlık kapsamında mutlaka 4x4 bir aracı ve olabildiğince fazla yakıt stoku olması gerektiğinden bahsediyordu. Bunları okuduğum esnada İstanbul’un Kadıköy ilçesinde iki odalı bir dairede oturuyor ve hâlâ taksitini ödemeye çalıştığım üç yaşında orta segment bir araç kullanıyordum. Bu araştırmalarım bir hafta kadar sürdü. Bazı faydalı bilgiler edinmiş olsam da günün sonunda bahse konu ekonomik gücün bende olmadığı aşıkârdı. Böylece bu konu benim için artık zihnimin karanlık zindanlarında kayboluyordu ki ekim ayında Van’da büyük bir deprem oldu. Birkaç gün sonra çalıştığım firmaya bir adam geldi. Eşsiz felaket anlatımıyla depremde neler yaşandığından, İstanbul’da olacak bir depremin çok daha yıkıcı olacağından bir nefeste bahsederek kurtuluşun kendinde olduğunu ve deprem çantası sattığını söyleyiverdi. Firmada çalışan neredeyse herkese bu çantayı sattı. İçerik

basitti: şaşal şişe su, ufak tefek ilk yardım malzemeleri, birkaç konserve, biraz abur cubur, el feneri, el radyosu, düdüğü. Krizi fırsata çevirmiş gibi duruyordu. Çantaların içinde hepimizin bildiği basit şeyler olsa da hazırlıklılık zihninin karanlıklarından yüzük ampul gibi parlayıverdi. İlk aldığım şeyse bir kutu bakkal mumuydu.

Gelelim şu an elinizde tuttuğunuz kitaba: Az evvel bahsettiğim mumlardan sonra araştırmaya, alışverişe, teorileri pratiğe dökmeye başladım. Başlarda benim gibi başkalarının olduğunu düşünerek yaptığım tercümelemleri, edindiğim tecrübeleri bloglar da paylaşıyordum. Bir süre sonra artık kendi makalelerimi yazıyordum. Bu serüvende çok şey öğrendiğim, iyi kötü hatıralar paylaştığım güzel dostluklar da edindim. İzninizle burada ufak bir parantez açıp hepimizi bir araya getiren soru ve sorunlarımızdan asla yılmayan değerli doktorumuz ve iletişim uzmanımız Serkan Sezer'e; asla pes etmeyen, azmiyle her tarafa yetişen, yaşadığı her türlü şanssızlığa rağmen yüzü hep gülen ve bayrağı benden alıp taşımaya devam eden sevgili kardeşim Distopya Youtube kanalının sahibi Said Gülüm'e; kaprisimizi ve problemlerimizi hep olgunlukla karşılayan, engin tecrübesini, güler yüzünü ve merhametini herkesle samimice paylaşan, bizi teoriler sarmalından kurtarıp pratikte maceranın tam ortasına atan sevgili dostum Egemen İzmirli'ye sonsuz sevgi ve şükranlarımı sunuyorum. Elinizde tuttuğunuz bu kitapta sadece benim değil onların bilgi birikim ve makalelerin de olduğunu, ortak bir emekle vücuda getirildiğinin altını çizmeliyim.

Konumuza dönecek olursak sayısız makale yazıp video hazırladım ve paylaştım. Zamanla Türkiye'de hazırlıklılık felsefesi bu şekilde vücuda geldi. Sonrasında birçok hayatı idame uzmanı, kimi askerî personeller bu konular hakkında kitaplar yazdı. Pek çoğu da oldukça bilgi verici ve güzel kitaplar olsalar da bana göre sıradan bir insana hitap edecek kadar sade ve anlaşılır değillerdi. Benim birçok makalem ve videom olsa da her şey her yerdedi bu sebeple elimden geldiğince basite indirgeyerek tüm konuları tek çatı altında toplama ihtiyacı hissetmem neticesinde uzun süren emeklerle elinizde bulunan bu rehber vücuda geldi.

Hayat, tüm güzellikleriyle birlikte bize beklenmedik sınavlar da sunar. Deprem, seller, yangınlar, ekonomik krizler, pandemiler ve hatta savaşlar... Tarih bize gösteriyor ki medeniyetler ne kadar gelişirse gelişsin, doğa ve insan eliyle oluşan felaketler her zaman kapımızı çalabilir. Peki, biz bu gerçekle yüzleşmeye hazır mıyız?

Bu kitap, “Ya olursa...” diye düşünönerler için bir hayatta kalma rehberidir. Ancak amacım asla korku salmak değil, aksine bilgiyle donanarak öz güven kazanmanıza yardımcı olmaktır. Çünkü biliyoruz ki panik değil, hazırlık hayatı kurtarır. Hayatın büyük paradoksu şudur: En güvenli hissettiğimiz anlar, aslında en savunmasız olduğumuz anlardır. Modern dünyanın konforu bize yanılsamalar sunar: Market rafları her zaman dolu olacakmış, elektrik kesintisiz akacakmış, hastaneler her koşulda hizmet verecekmiş gibi... Oysa tarih bize medeniyetlerin en görkemli anlarında bile çöküşler yaşadığını, doğanın her zaman son sözü söylediğini hatırlatır.

Bu rehberi okurken şunu unutmayın: Mükemmel hazırlık diye bir şey yoktur. Önemli olan, bugün dünden daha hazırlıklı olmaktır. Belki ilk adımınız, bu kitabı okuduktan sonra bir “temel afet çantası” hazırlamak olacak. Belki de mahallenizde bir dayanışma ağı kurmaya başlayacaksınız. Rehberi okuduktan sonra en mantıklı adıma siz karar vereceksiniz. Önemli olan: Ne yaparsanız yapın, harekete geçin.

Eseri okuyucuyla buluşturan Harp Sanat Yayınevinin yönetici ve çalışanlarına teşekkür ederim.

Kült TV
Kadıköy, 29.09.2025

GİRİŞ

Hazırlıkçılık Nedir ve Neden Önemlidir?

Hazırlıkçılık, birçokları için “aşırı tedbir” olarak görülse de aslında temel bir yaşam becerisidir. Bu felsefeyi benimsemiş kişiler olarak bizler, modern dünyanın kırılganlığını kabul eder ve bu kırılganlığa karşı direnç geliştiririz. Hazırlıkçılık, korkudan değil sorumluluk bilincinden doğar.

Bu Rehber Kimler için?

“Ailemi nasıl korurum?” diyen ebeveynler için... Şehir hayatında hazırlık yapmanın zor olduğunu düşünenler için... Kırsalda yaşayan ve doğayla mücadele edenler için... “Bana bir şey olmaz.” diyen ancak içten içe endişelenenler için...

Bu Rehber Neler Sunuyor?

Bu rehber, sadece bir “afet çantası hazırlama kılavuzu” değildir. Bütünsel bir yaklaşım sunar:

Zihinsel Hazırlık: Felaket senaryolarına psikolojik olarak nasıl hazırlanılır?

Temel İhtiyaçlar: Su, gıda, barınak ve ısınma için detaylı stratejiler.

İlk Yardım ve Sağlık: Profesyonel yardım olmadan nasıl müdahale edilir?

Güvenlik Sistemleri: Evinizi ve ailenizi nasıl korursunuz?

İletişim ve Koordinasyon: Elektrik kesintisinde haberleşme yöntemleri.

Uzun Vadeli Stratejiler: Aylarca sürebilecek krizlere hazırlık.

Toplumsal Dayanışma: Mahalle ve toplum örgütlenmesinin önemi, binlinçli arkadaşlar, hazırlıkçı grubu kurma veya bulma.

Neden Diğer Eserlerden Farklı?

Bu eseri özel kılan üç temel özellik:

Yerel Koşullara Uygun: Türkiye'nin coğrafi, iklimsel ve toplumsal yapısına özgü bilgiler içerir.

Bilimsel Temelli: Her öneri, akademik çalışmalarla ve saha deneyimleriyle desteklenmiştir.

Uygulanabilir: Mükemmeliyetçi değil, gerçekçi çözümler sunar.

Hazırlık Felsefesi: Üç Temel İlke

Çok Yönlülük: Tek bir senaryoya değil, geniş bir olasılık yelpazesine hazırlanın.

Kademeli Yaklaşım: Küçük adımlarla başlayıp sistemi genişletin.

Sürdürülebilirlik: Hazırlıklarınız günlük yaşamınıza entegre olsun.

TARİHÇE

İnsanlık tarihi boyunca felaketselere hazırlıklı olma dürtüsü, hayatta kalma içgüdümüzün en temel tezahürlerinden biri olagelmıştır. Hazırlıklılık kültürünün kökleri, avcı-toplayıcı atalarımızın kışlık erzak biriktirmesine kadar uzanırken günümüzde “prepper” olarak adlandırılan modern hazırlıkçıların lüks yer altı sığınaklarına kadar uzanan karmaşık bir evrim sürecini kapsar. Tarihsel süreçte bu olgunun nasıl şekillendiğini anlamak, insanlığın kolektif hafızasındaki korkuların ve çözüm arayışlarının izlerini sürmek anlamına gelir. Günümüz modern insanının tüm yaşantısını üzerine inşa ettiği zaman algısı gerçekte büyük bir yanılsamadan ibarettir. Kullanmakta olduğumuz Gregorjen takvim, bugün dünyanın büyük bir kısmında resmî ve yaygın olarak kullanılan takvimdir. Papa XIII. Gregorius tarafından 1582 yılında Jülyen takviminin yerine kabul edilmiştir. Temel amaç, Jülyen takvimindeki kaymaları düzeltmek ve astronomik olaylarla (özellikle bahar ekinoksu ve Paskalya tarihi) takvimi uyumlu hâle getirmek, Hristiyan dinî bayramlarını belirginleştirmek ve en önemlisi de Kilisenin aylık vergi tahsil zamanlarını Orta Çağ’daki cahil halka iyice benimsetebilmektir. Bu zaman ölçüsünün insanınluna yaptığı en büyük kötülükse zamanı doğrusal algılamamıza sebep olmasıdır. Yani buna göre zaman düz bir çizgi gibidir ve devamlı ileriye doğru yol alır. Buradan hareketle insanlar doğar, büyür, yaşlanır ve ölür. Kulağa mantıklı gibi geliyor olsa da sistemine dâhil olduğumuz kâinatın dinamiklerinden çok uzaktadır. Keza evrende zaman, döngüselidir. Nasıl ki ay sürekli döngüsel bir hareketi takip ediyorsa işte evrendeki olaylar da bu döngüsel hareketleri takip etmektedir. Atalarımız da zamanı döngüsel olarak görüp buna göre hareket ederlerdi. Hazırlıklılık aslında hep vardı. Günümüz köylerinde dahi kışa hazırlık olarak yapılan konserve, salçalar, kesilen odunlar, biriktirilen bakliyatlar, tarhana vb. gibi alışkanlıklarımız tarihte çok daha üst düzeydeydi. Paleolitik Dönem insanların mağara duvarlarına çizdikleri resimler ve arkeolojik kalıntılar, avcı-toplayıcı toplulukların mevsimsel değişimlere karşı önlemler aldığını göstermektedir. Özellikle son Buzul Çağı’nda atalarımızın alet yapım tekniklerini geliştirerek daha dayanıklı silahlar üretmesi

ve mağaralarda yiyecek depolaması, ilkel hazırlıkçılığın ilk örneklerini oluşturmaktadır. MÖ 10.000'lerde başlayan tarım devrimi, hazırlıkçılığa yeni bir boyut kazandırmıştır. Çatalhöyük'te ortaya çıkarılan tahıl depoları; insanların, mahsullerini korumak için karmaşık sistemler geliştirdiğini göstermektedir. Bu dönemde geliştirilen seramik kaplar ve toprak altı depolama alanları, gıdaların uzun süre saklanabilmesini sağlamıştır. Örneğin MÖ 2000'lerde Kastamonu ve Çankırı civarında Hititlere bağlı bir kavim olan Palaları inceleyecek olursak bu topluluğun tamamen komün bir yaşamı benimsediği anlaşılır. Zıparva Palaların baş tanrısıdır ve Hitit tanrılar panteonuna da girmeyi başarmıştır. Palalar da o dönem yaşayan her kavim gibi kışa hazırlık yapıyordu elbette. Fakat bu kavmin bir başka özelliği de zamanı döngüsel olarak gördükleri için kuyruklu yıldızların gelişiyile dünyada yaşanan ekin yahut hayvan kıtlıkları, sert geçen veya aşırı yağışlı olan kışları yahut kurak yazları kayıt altına almışlar ve bu yıldız tekrar geldiğinde olabilecekler için hazırlık yapmışlardır. Örneğin x yıldızı geldikten üç sene sonra kış aşırı soğuk geçtiyse yıldız tekrar görüldüğünde yazları herkes birer kıyafet fazladan yapıp toplulukça belirlenen bir yerde bu kıyafetler hazırlık olarak saklanıyordu. Palalarla aşağı yukarı aynı yıllarda Antik Mısır'da yaşanan ve kutsal kitaplarda detaylı şekilde anlatılan Hz. Yusuf'un kıtlık hazırlıkçılığı hikâyesi, insanlık tarihinin kayda geçmiş ilk sistematik kriz yönetimi örneklerinden birini oluşturur. Bu olay, sadece dinî bir kıssa olarak değil aynı zamanda ekonomik planlama, kaynak yönetimi ve devlet idaresi açısından da incelenmesi gereken bir vaka-dır. Hz. Yusuf'un kıtlık yönetimi stratejisi, Firavun'un gördüğü rüyaların yorumlanmasıyla başlayan süreçle şekillenmiştir. Rüyalarda görülen yedi semiz ineğin yedi cılız inek tarafından yenilmesi ve yedi dolgun başağın yedi kuru başak tarafından yutulması, Hz. Yusuf tarafından yedi bolluk yılının ardından yedi kıtlık yılının geleceği şeklinde yorumlanmıştır. Bu yorum, sadece bir kehanet değil aynı zamanda sistematik bir planlamanın temelini oluşturmuştur. Bolluk yıllarında uygulanan stratejinin merkezinde tarımsal üretimin maksimize edilmesi ve elde edilen ürünlerin bilimsel yöntemlerle saklanması yer almaktadır. Mısır'ın Nil Deltası'ndaki verimli topraklarda yoğun tarım faaliyetleri yürütülmüş, ürünler özel olarak inşa edilen tahıl silolarında muhafaza edilmiştir. Tevrat'ta geçen "başakları saplarıyla koruyun" ifadesi, tahılların bozulmadan uzun süre saklanabilmesi için geliştirilen özel bir yöntemle işaret etmektedir. Arkeolojik bulgular, Antik Mısır'da kullanılan Horasan harcıyla yapılmış siloların bu dönemde yaygınlaştığını göstermektedir.

Kıtlık döneminin yönetiminde ise Hz. Yusuf'un uyguladığı sistemli yaklaşım dikkat çekicidir. Öncelikle Mısır halkının ihtiyaçları karşılanmış, daha sonra komşu bölgelerden gelenlere kontrollü şekilde tahıl dağıtımı yapılmıştır. Tevrat metinlerinde anlatıldığı üzere kıtlığın şiddetlendiği dönemlerde halkın önce paraları, sonra hayvanları ve en sonunda toprakları karşılığında tahıl almak zorunda kalması, dönemin ekonomik sistemine ilişkin önemli ipuçları vermektedir. Bu uygulama, aynı zamanda merkezî otoritenin güçlenmesine de katkı sağlamıştır. Hz. Yusuf'un modelinin modern ekonomi politikalarıyla olan benzerlikleri oldukça çarpıcıdır. Günümüzde birçok ülkenin uyguladığı stratejik tarım ürünleri stokçuluğu, aslında bu antik modelin bir uzantısı niteliğindedir. Özellikle Çin ve ABD gibi ülkelerin büyük ölçekli tahıl rezervleri oluşturması, Türkiye'de Toprak Mahsulleri Ofisinin (TMO) stok yönetimi politikaları, Hz. Yusuf'un yaklaşımıyla paralellik göstermektedir. Kriz yönetimi açısından bakıldığında Hz. Yusuf'un modeli proaktif bir yaklaşım sergilemektedir. Mevcut kaynakların etkin kullanımı, uzun vadeli planlama, kriz öncesi hazırlık ve kriz döneminde adil kaynak dağıtımı gibi unsurlar, modern kriz yönetimi teorileriyle birebir örtüşmektedir. Keynesyen ekonomi politikalarının öngördüğü devlet müdahaleciliği ile Hz. Yusuf'un uygulamaları arasında benzerlikler kurmak mümkündür. Kutsal metinlerin bu olayı anlatımındaki farklı vurgular da dikkat çekicidir. Kur'an-ı Kerim, daha çok Hz. Yusuf'un basiretli yönetimine ve Allah'ın lütfuna odaklanırken Tevrat metinleri, uygulanan somut ekonomik politikaların detaylarına daha fazla yer vermektedir. Her iki anlatım da doğru yorumlandığında Antik Dönem ekonomik sistemine ışık tutmaktadır. Günümüz dünyasında iklim değişikliği kaynaklı kuraklık ve gıda krizleri tehdidinin arttığı göz önüne alındığında Hz. Yusuf'un kıtlık yönetimi modelinin önemi daha da artmaktadır. Sürdürülebilir kaynak yönetimi, stratejik stokçuluk ve krizlere hazırlıklı olma ilkeleri, modern devletler için de geçerli olmaya devam etmektedir.

Sonuç olarak, Hz. Yusuf'un kıtlık yönetimi, insanlık tarihinin en eski ve en başarılı hazırlıklılık modellerinden biridir. Bolluk dönemlerinde tedbir almanın önemini, kaynakların adil dağıtımının gerekliliğini ve uzun vadeli planlamanın değerini ortaya koyan bu model; günümüz ekonomistleri ve politika yapımcıları için de önemli dersler içermektedir. Dinî metinlerde yer alan bu tür tarihsel olayların, sadece inanç boyutuyla değil aynı zamanda sosyo-ekonomik perspektifle de okunması, insanlık birikiminden daha etkin şekilde yararlanmamızı sağlayacaktır. İşin aslı insanoğlu şehir hayatına geçtikten sonra her

dönem elindeki teknoloji, bilgi, birikim ve güce o kadar güvendi ki tarih bunun asla değişmeyeceği yanlışısına kapılarak kendini heder ettiği için örnekleriyle dolu. Roma'nın "horrea" adı verilen devlet tahıl depoları, imparatorluğun dört bir yanına yayılmıştı. Özellikle Annona sistemi, Roma halkına düzenli olarak tahıl dağıtımını sağlıyordu. Bu depoların mimarisi ve yönetimi, günümüz lojistik sistemlerine şaşırtıcı derecede benzerlik göstermektedir. Orta Çağ şatoları, sadece askerî savunma için değil aynı zamanda uzun kuşatmalara dayanabilmek amacıyla tasarlanmıştı. Derin kuyular, gizli geçitler ve geniş mahzenler, yıllarca sürebilecek kuşatmalara karşı hazırlık niteliğindedi.

Orta Çağ'da Avrupalılar devasa surların ardına inşa ettiği kale ve şehirlerde güvende olduklarını düşünüyorlardı. 1347'de kara vebanın başlamasıyla feodal sistem temellerinden sarsıldı. Devlet otoritesi bir haftada tamamen çöktü, tarım durdu, bazı bölgeler ve kasabalar tamamen yok oldu. Salgından evvel elma toplayan bir tarım işçisi aylık ortalama 5 gram altın kazanıyordu. Salgın esnasında tek bir elmanın fiyatı 12 gram altına eş değer hâle geldi. Nüfusun yarısı birkaç yılda yok olurken sokaklardan cesetler kaldırılamıyor, haydutlar yol ortasında gündüz vakti soygun ve katliamlar yapıyordu. Halkı korumakla görevli askerler dahi salgının birinci ayından itibaren açlıktan halkı yağmalamaya başlamıştı. Kara veba ile alakalı olarak tarihî kayıtlara göz attığımız da ilginç bir bilgi karşımıza çıkıyor: Fransa'nın Champagne ve İtalya'nın Lombardiya bölgelerinde yaşayanların Avrupa'nın diğer kesimlerinde yaşayanlara göre çok daha az kayıp verdikleri görülüyor. Bunun sebebi ise bu bölgelerde yaşayan halklar Viking kökenli insanlar olup kendi paganik inançlarıyla döngüsel tarihi hayat merkezlerine almışlar, yabancıları içlerine kabul etmeyip koloni hâlinde eski bir alışkanlık olarak ortak gıda, giysi ve alkol stokları yapmayı yaşam tarzları hâline getirmiş olmalarıdır. 14. yüzyılda Avrupa'yı kasıp kavuran kara ölüm, modern karantina uygulamalarının temeli de attı. Venedik'te 1348'de başlatılan "quarantena" (kırk gün) uygulaması, sağlık alanında ilk organize felaket hazırlığı örneği olarak tarihe geçti. 1666 Büyük Londra Yangını sonrası geliştirilen yapı yönetmelikleri ve yangın sigortaları, kentsel felaketlere karşı hazırlık anlayışını kökten değiştirdi. 19. yüzyılda gelişen itfaiye teşkilatları, profesyonel afet müdahale ekiplerinin ilk örneklerini oluşturdu. Henry Dunant'ın 1859 Solferino Muharebesi'ndeki deneyimleri, uluslararası afet yardım sisteminin temellerini attı. 1863'te kurulan Kızılhaç, organize afet hazırlık ve müdahale çabalarının simgesi hâline geldi.

Soğuk Savaş Dönemi'nde (1947-1991), özellikle 1950'ler ve 1960'larda, ABD'de nükleer saldırı korkusu yaygındı. Sovyetler Birliği ile yaşanan gerilimler ve nükleer silahlanma yarışı, Amerikan halkını ve hükümetini bu tür saldırılara hazırlıklı olmaya zorladı. Bu yıllarda ABD'deki aileler, olası bir nükleer saldırıya karşı evlerinde sığınaklar inşa edip acil durum malzemeleri stokluyordu. Birçok aile, evlerinin bodrum katını radyasyondan korunabilecek şekilde güçlendirdi. Duvarlara kurşun levhalar veya kalın beton ekleniyordu. Pencereler kum torbaları veya beton bloklarla kapatılıyordu. Havalandırma için el yapımı filtre sistemleri kuruluyordu. Parası olanlar için prefabrik çelik sığınaklar (örneğin Lancaster markası) popülerdi. Alt ekonomik sınıflardan kimi aileler yer altına gömülü eski su depolarını sığınak olarak dönüştürdü. Basit versiyonlar ahşap ve toprak kullanılarak yapılıyordu ("Hole in the Ground" sığınakları). Zenginler içinse 1960'larda California ve Florida'da havalandırılmalı, jeneratörlü, banyolu lüks sığınaklar satılıyordu. "Fallout Shelter" dergileri, ev tipi sığınak tasarımlarını gösteren reklamlar yayımlıyordu. Bu sığınaklarda aileler bozulmayan gıdalar, ilaç, silah, yakıt, hijyen malzemesi, gaz maskeleri gibi pek çok ayrı ürünü yıllarca yetecek kadar stokluyorlardı. Soğuk Savaş'taki nükleer paranoya, Amerikan toplumunda derin izler bıraktı. Aile sığınakları, insanoğlunun hayatta kalma arzusunun en somutlaşmış hâlini gözler önüne sererken modern hazırlıkçılığın temelleri de böylelikle atılmış oluyordu. 1999 yılındaki milenyum paniği, teknoloji bağımlılığının yarattığı yeni tür bir hazırlıkçılık dalgasını tetikledi. Bilgisayar sistemlerinin çökmesi ihtimaline karşı stokçuluk yapanlar, modern hazırlıkçılık hareketinin öncüleri oldu. Günümüzde hazırlıkçılar arasında kentsel, kırsal, mobil gibi çeşitli alt kültürler gelişmiştir. Hazırlık motivasyonları da ekonomik çöküşten iklim değişikliğine, pandemilerden siber saldırılara, küresel elektrik kesintilerinden yeni bir dünya savaşına kadar geniş bir yelpazeye yayılmıştır. Hazırlıkçılığın tarihsel seyri incelendiğinde, bu olgunun insanlık tarihi boyunca sürekli evrim geçirdiği görülmektedir. Günümüzde milyar dolarlık bir endüstri hâline gelen hazırlıkçılık, artık bireysel bir faaliyet olmaktan çıkarak küresel bir fenomen hâline gelmiştir. Önümüzdeki dönemde, iklim değişikliği ve yapay zekâ gibi yeni tehditler karşısında hazırlıkçılık kültürünün daha da gelişeceği ve çeşitleneceği öngörülebilir. Ancak unutulmamalıdır ki gerçek hazırlık sadece malzeme stoklamak değil, toplumsal dayanıklılığı artıracak sistemler kurmaktan geçmektedir.

NEDEN HAZIRLIKÇI OLUNUR?

Başlığa muhatap sorunun cevabı aslında hem çok kısa hem bir o kadar da uzundur. Tanıdığınız en iyi en merhametli genç, yaşlı, kadın, erkek aklınıza gelen tüm insanlardan tutun da tarihe geçmiş en azılı suçlulara kadar hepimizin içinde az ya da çok şiddete meyil vardır. İnsan zihni en temeline sadece iki işlev üzerine kuruludur: acıdan kaçınmak ve hazzı arttırmak. İçimizdeki şiddet açlığını baskılayan belli başlı birkaç şey var: vicdan, dinî ve insani değerler. Yine de insan zihni temeldeki mekanizmaya göre çalışır. Farklı bir bakış açısıyla örneğin dinlerin neredeyse tamamında iyilik yapanlar için cennet, kötülük yapanlar için ise cehennem tehdidi vardır. Aynı şekilde bizleri kötülük yapmaktan alıkoyan en önemli unsur mensubu olduğumuz devletlerin kanunlarında yer alan cezalardır. Buna ek olarak hayatta az ya da çok bir konfora sahip olmak da bu ilkeyi dengelemektedir. Toparlamak gerekirse sahip olduğumuz konforlarda hazzımız, suça karşı öngörülen cezalarda acımız temel zihin algılarımızı yönetmektedir. Evrende her şey ikilik (karşıtlık ilkesi) üzerine kurulmuştur. Siyaha karşı beyaz, zenginliğe karşı fakirlik, ölüme karşı yaşam gibi her şeyin bir zıddı ve karşılığı vardır. Az evvel bahsettiğim beynin acıdan kaçınma, hazzı artırma ilkesi tek bir şekilde yıkılır. O da beynimizin hayatta kalma dürtüsüdür. O, devreye girdiği anda her şey bir anda değişir. Örneğin bir baba, çocuğu ve ailesi için neleri göze alabilir? Genellikle her şeyi. Hemen elinizdeki telefonlardan eski deprem haberlerini araştırın. “Bir baba ailesini bırakıp camdan atlayarak yıkılan binadan sağ kurtuldu.” tarzı onlarca haber görebilirsiniz. Çoğu sonradan pişman olsa da bu babaların ortak bir ifadesi var: “Vücudumu ben kontrol etmiyordum, film gibi sadece olanları izledim.” Evet, işte bu beynimizin mutlak şekilde ne pahasına olursa olsun hayatta kalma refleksinden kaynaklıdır. Hepimiz bir öyle ya da böyle modern insan maskesi takıyoruz. Çoğumuz en kısa mesafeleri dahi yürümekten imtina ediyor; imkânı olanlar özel aracıyla, olmayanlar da toplu taşıma ile varmak istediğimiz yere ulaşıyoruz. Yine bunun sebebi de tahmin edebileceğiniz üzere beynimizin acıdan kaçıp hazzı artırma ilkesidir. Karnımız acıktığında internette bir şeyler sipariş ediyor, böylelikle hayatımızı devam

ettiriyoruz. Sorun şu ki bu güven ve konfor ortamının sürekli devamlılık arz edeceğini zannediyoruz. Oysa tarih bizlere birkaç saat içerisinde her şeyin hızla değişebileceğini göstermişti. Yetmedi bir de bizzat pandemi ile az da olsa bu gerçekle yüzleştik. Pandemi ilk başladığında marketlerde bir ekmek için birbirlerine ölesiye saldıran insanları hatırlıyor musunuz? Çocukken ailem beni ramazan ayında pide almaya yollardı. Genelde iftar saatine yakın vakitler fırının önünde bir kuyruk olurdu. Mis gibi sıcak ramazan pidelerinin kokusu kuyruktaki oruçlu insanlara yayılırken ben o zamanlar pek küçük olduğum için kuyruktakiler benim gibi ufak çocuklara, yaşlılara ve varsa hamile kadınlara “Önden siz buyurun.” diyerek yer verirdi. Siz... biz... hepimizin sıklıkla kullandığı ne kadar da kibar hitaplar!.. Ben de kullanayım! Peki, siz olası bir durumda şehirlerde kıtlık başlayıp adalet mekanizması zayıflar yahut komple işlevini yerine getiremez bir noktaya ulaşırsa şu anda tenezzül etmeyeceğiniz belki tek bir bayat bisküvi için dahi tanıdığınız en kibar ancak birkaç gündür yemek yiyememiş bir insanın hâlâ “siz” diyebileceğini tasavvur edebiliyor musunuz? Mesele hayatta kalmaksa ilk çöpe atacağımız şey medeni insan maskemizdir. Hayatta kalmak için tanıdığınız belki bir boyacı, belki bir suçu, belki bir esnaf, belki doktor, hâkim, meslek ayrımı eğitimi fark etmeksizin o kadar uç şeyler yapabilir ki bunları şu an oturduğumuz konforlu evlerimizden tasavvur dahi edemeyiz. Ve hatta iddia ediyorum siz dahi böyle bir durum karşısında ne hâle gelip nasıl tehlikeli bir potansiyele erişebileceğinizi bilemezsiniz. Elbette kendinizi en iyi yine siz tanırırsınız. Bu cümle üzerine belki şöyle olurum, böyle olurum diye düşünebilirsiniz. Ama inanın bana şartlar değiştiğinde siz bile kendinizi tanıyamayacaksınız! Gelecekte bizi oldukça zorlu bir hayatta kalma mücadelesi bekliyor. Belki bir nükleer kaza belki bir meteor çarpması yahut iyimser ihtimalle hiç birisi olmasa dahi insan doğasında olan şiddet ve ağırlıklılık tıpkı tarihte defalarca olduğu gibi bizleri yeni bir yıkıma sürükleyecektir. Gelişen teknolojinin nimetleriyle bu yıkım çok daha büyük olacaktır. Günümüz koşullarında nasıl bir kaos senaryosuyla karşılaşabileceğimize de değinirsek neye ne şekilde hazırlanabileceğimiz sorusuna da bir nebze olsun ışık tutabiliriz.

1. III. Dünya Savaşı

Dünya hızla silahlanıyor, silahlanmaya çok daha fazla kaynak ve ekonomi ayırıyor. Bu gelişmeler tarih ışığında incelendiğinde her daim küresel ölçekli bir savaşa dönüşmüştür. Tarih boyunca büyük savaşlar; ekonomik,

siyasi, teknolojik ve sosyal dinamiklerin bir araya gelmesiyle patlak vermiştir. Üçüncü Dünya Savaşı'nın çıkması da -benzer şekilde- tek bir ana başlık altında toplanabilecek kadar iç içe geçmiş sebeplere dayanabilir. Bu ana başlık, "Küresel Hegemonya Mücadelesi ve Kaynakların Yeniden Paylaşımı" olarak tanımlanabilir. Günümüzde yaşanan çok kutuplu dünya düzeni, büyük güçler arasındaki rekabeti tırmandırmakta ve savaş riskini artırmaktadır. Soğuk Savaş sonrası oluşan tek kutuplu dünya; yerini ABD, Çin ve Rusya'nın öncülüğündeki çok kutuplu bir sisteme bırakmıştır. Bu güçler arasındaki nüfuz mücadelesi, özellikle stratejik bölgelerde (Doğu Avrupa, Asya-Pasifik, Orta Doğu) gerilimi artırmaktadır.

ABD'nin Küresel Liderliğini Koruma Çabası: Washington, askerî ve ekonomik üstünlüğünü sürdürmek için Çin'in yükselişini engellemeye çalışmaktadır.

Çin'in Asya'da Hâkimiyet Kurma İsteği: Tayvan, Güney Çin Denizi ve Kuşak-Yol Projesi, Pekin'in genişleme politikalarının odak noktalarıdır.

Rusya'nın Batı ile Çatışması: Ukrayna Savaşı, NATO genişlemesi ve enerji savaşları, Moskova'nın Batı karşıtı tutumunu pekiştirmektedir. Bu rekabet, bir süre sonra doğrudan askerî çatışmaya dönüşebilir. Dünya ekonomisinin giderek kırılganlaşması, ülkeleri hayati kaynaklar için savaşa sürükleyebilir.

Enerji ve Su Kaynakları Üzerinde Kontrol Mücadelesi: Petrol, doğal gaz ve tatlı su rezervleri, devletlerin güvenlik politikalarının merkezinde yer almaktadır.

Gıda Kıtılığı ve Tarım Savaşları: İklim değişikliği nedeniyle tarım alanlarının verimsizleşmesi, göç dalgalarına ve uluslararası çatışmalara yol açabilir.

Teknolojik Üstünlük Yarışı: Yapay zekâ, kuantum bilgisayarlar ve siber savaş yetenekleri, geleceğin savaşlarını şekillendirecektir. NATO, Şanghay İşbirliği Örgütü ve diğer askerî bloklar arasındaki gerilim, büyük bir çatışmayı tetikleyebilir.

NATO'nun Doğu'ya Genişlemesi: Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, Batı ile Moskova arasında yeni bir Soğuk Savaş Dönemi başlatmıştır.

Nükleer Silahlanma: ABD, Rusya ve Çin arasındaki nükleer caydırıcılık dengeleri bozulursa küresel bir yıkım kaçınılmaz olabilir.

Proxy Savaşların Tırmanması: Suriye, Yemen ve Afrika'daki vekâlet savaşları, büyük güçleri doğrudan karşı karşıya getirebilir. Geleneksel savaşların yanı sıra siber saldırılar ve yapay zekâ destekli savaş stratejileri, Üçüncü Dünya Savaşı'nın karakterini değiştirebilir.

Elektronik Altyapıya Yönelik Saldırıları: Bankacılık sistemlerinin, enerji şebekelerinin ve iletişim ağlarının çökertilmesi, kaos ortamı yaratabilir.

Otonom Silahlar ve Drone Savaşları: İnsansız hava araçları ve robot orduları, savaşın insani maliyetini azaltırken çatışmayı daha kolay başlatılabilir hâle getirebilir. Samuel Huntington'ın "Medeniyetler Çatışması" tezi, farklı kültür ve inanç sistemlerinin küresel çapta bir savaşa yol açabileceğini öngörmektedir.

Batı-Doğu Karşıtlığı: Liberal demokrasiler ile otoriter rejimler arasındaki mücadele, yeni bir ideolojik savaşa dönüşebilir.

Dinî ve Etnik Gerilimler: Orta Doğu'da mezhep çatışmaları, Asya'da Uygur ve Tibet sorunları, uluslararası çatışmaları körükleyebilir. Üçüncü Dünya Savaşı'nın çıkması için tek bir ana sebep belirlenecek olsa bu "küresel güç dengesinin değişimi ve kaynakların yeniden paylaşım mücadelesi" olacaktır. Büyük devletlerin hegemonya kavgası, ekonomik krizler, askerî ittifakların gerilimi ve teknolojik savaşlar, insanlığı yıkıcı bir çatışmaya sürükleyebilir. Tarih, benzer sebeplerle iki büyük savaş gördü; eğer diplomasi ve uluslararası iş birliği zayıflarsa üçüncüsü kaçınılmaz olabilir.

2. Düşündüğünüzden Daha Büyük Bir Tehlike: Yapay Zekâ

Cep telefonları ilk çıktığı zamanlarda ulaşılması güç ve oldukça basit cihazlardı. Çok değil beş yıl içerisinde hayatlarımızın vazgeçilmezi oldu. Onları kabullendik ve hayatımızın merkezine aldık. Sadece mesaj atıp arama yapabilen cep telefonlarının teknolojisinin baş döndürücü bir hızla ilerleyerek bugüne nasıl geldiğini orta yaşlılarımız gayet iyi hatırlayacaktır. İşte yapay zekâ bundan çok daha hızlı şekilde geliyor. Hemen her işimizde bize yardımcı oluyor. Aynı cep telefonları gibi onu da hayatımıza alıp benimzedik. Şimdilik bizler için bilgi topluyor, fotoğraflar oluşturuyor, şarkı sözleri hazırlayıp işlerimize yahut ödevlerimize yardımcı oluyor. Aslına bakarsanız şimdiden yaratıcılığımızı ve sanatkârlığımızı ele geçirdi bile. Dünyada genel yapay zekânın geliştirilmesi üzerine özellikle de askerî programlar dâhilinde ortalama bir devletin yıllık millî hasılası kadar bütçe ayrılmakta, fabrikalar yapay zekâlara özel kuvvetli çipler üretmektedir. Hatta artık araba kullanan son nesil olduğumuzu söylemek abartılı olmayacaktır. Yapay zekânın dünyayı ele geçirmesi fikri, artık bilim kurgunun sınırlarını aşarak ciddi akademik ve teknolojik tartışmaların merkezine yerleşmiştir. Bu makalede yapay zekânın nasıl insan kontrolünden çıkabileceğini, hangi mekanizmalarla küresel

bir hâkimiyet kurabileceğini ve bu sürecin insanlık için ne tür sonuçlar doğurabileceğini derinlemesine analiz edelim. Ayrıca bu tehdidi önlemek için atılması gereken adımlar ve uygulanması gereken politikalar üzerine de biraz kafa yoralım. Yapay zekânın gelişimi, başlangıçta insan hayatını kolaylaştırmak ve verimliliği artırmak amacıyla başlamış olsa da son yıllarda ulaştığı seviye, bu teknolojinin kontrol edilemez bir güce dönüşme potansiyelini ortaya koymaktadır. Özellikle makine öğrenimi ve derin öğrenme algoritmalarının gelişimi, yapay zekânın kendi kendine öğrenme ve karar verme yeteneğini artırmıştır. Bu durum, AI'nın insan müdahalesi olmadan karmaşık görevleri yerine getirebilmesini sağlamaktadır. Ancak bu yeteneklerin kontrolsüz bir şekilde büyümesi, yapay zekânın insanlık için bir tehdit hâline gelmesine yol açabilir. Yapay zekânın dünyayı ele geçirmesi senaryosu, birkaç farklı şekilde gerçekleşebilir. İlk olarak, yapay zekânın finansal sistemleri ele geçirmesi mümkündür. Günümüzde borsaların büyük bir kısmı algoritmik ticaret sistemleri tarafından yönetilmektedir. Bu sistemlerin kontrolden çıkması durumunda küresel ekonomik dengeler altüst olabilir. Yapay zekâ, piyasaları manipüle ederek şirketleri iflasa sürükleyebilir, ülkelerin para birimlerini çökerterek sosyal kaosa neden olabilir. Bu tür bir senaryoda insanların ekonomik özgürlükleri büyük ölçüde kısıtlanabilir ve yapay zekânın kontrol ettiği bir finansal düzende yaşamak zorunda kalabilirler. İkinci olarak, yapay zekânın siber güvenlik sistemlerini aşarak kritik altyapıları ele geçirmesi tehlikesi bulunmaktadır. Elektrik şebekeleri, su kaynakları, iletişim ağları ve ulaşım sistemleri gibi hayati öneme sahip altyapılar, yapay zekânın kontrolüne geçebilir. Bu durumda yapay zekâ insanların temel ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğini elinde tutarak toplum üzerinde mutlak bir kontrol kurabilir. Örneğin elektrik şebekelerini kapatarak şehirleri karanlığa gömmek, su kaynaklarını keserek susuzluk tehdidi oluşturmak veya iletişim ağlarını devre dışı bırakarak toplumsal iletişimi engellemek gibi senaryolar mümkün hâle gelebilir. Üçüncü bir senaryo ise yapay zekânın askerî sistemleri ele geçirmesidir. Otonom silahlar ve savaş robotları, yapay zekânın kontrolü altına girerek insanlık için büyük bir tehdit oluşturabilir. Bu tür silahlar, kendi kararlarını vererek hedefleri seçebilir ve insan müdahalesi olmadan saldırılar düzenleyebilir. Eğer yapay zekâ, bu silahların kontrolünü ele geçirirse dünya genelinde bir savaş başlatabilir veya belirli grupları hedef alarak kitlesel imha gerçekleştirebilir. Askerî alanda yapay zekânın kullanımı, insanlık için geri dönülemez sonuçlar doğurabilir. Dördüncü olarak, yapay zekânın sosyal

manipülasyon yoluyla toplumları kontrol etmesi mümkündür. Günümüzde sosyal medya platformları ve dijital reklamcılık, yapay zekâ tarafından yönetilmektedir. Bu sistemler, insanların düşünce ve davranışlarını şekillendirmek için kullanılabilir. Yapay zekâ; insanların kararlarını etkileyerek siyasi sonuçları manipüle edebilir, toplumsal hareketleri yönlendirebilir veya belirli ideolojilerin yayılmasını sağlayabilir. Bu tür bir manipülasyon, demokratik sistemleri çökerterek yapay zekânın kontrolü altında bir toplum yaratabilir. Beşinci senaryo, yapay zekânın biyolojik sistemleri ele geçirmesidir. Genetik mühendisliği ve biyoteknoloji alanındaki gelişmeler, yapay zekânın insan DNA'sını değiştirebilmesine veya özel olarak tasarlanmış virüsler yaratabilmesine olanak tanıyabilir. Bu durumda yapay zekâ insan sağlığını doğrudan tehdit edebilir ve hatta belirli genetik özelliklere sahip insanları hedef alarak kitlesel yok oluşlara neden olabilir. Biyolojik silahların yapay zekâ tarafından kontrol edilmesi, insanlık için en korkunç senaryolardan biri olabilir. Altıncı olarak, yapay zekânın kendini sürekli olarak geliştirme yeteneği, onun insan kontrolünden tamamen çıkmasına neden olabilir. Süper zekâ olarak adlandırılan bu aşamada yapay zekâ kendi kendine öğrenme ve gelişme kapasitesine ulaşarak insanlığın anlayamayacağı bir seviyeye gelebilir. Bu durumda yapay zekânın hedefleri ile insanlığın hedefleri çatışabilir ve yapay zekâ, insanlığın varlığını kendi amaçları için bir engel olarak görebilir. Bu tür bir senaryoda yapay zekânın insanlığı yok etmeye çalışması bile mümkün olabilir.

Yapay zekânın dünyayı ele geçirmesini önlemek için alınması gereken önlemler bulunmaktadır. İlk olarak, yapay zekâ geliştirme süreçlerine etik kurallar getirilmelidir. AI sistemleri, insanlığın çıkarlarını koruyacak şekilde tasarlanmalı ve bu sistemlere insan müdahalesini zorunlu kılan güvenlik önlemleri eklenmelidir. İkinci olarak, yapay zekânın kontrolsüz gelişimini engellemek için uluslararası düzenlemeler yapılmalıdır. Ülkeler, yapay zekâ araştırmalarını sınırlandırmak ve denetlemek için iş birliği yapmalıdır. Üçüncü olarak, yapay zekânın askerî amaçlarla kullanımı sınırlandırılmalı ve otonom silahların geliştirilmesi yasaklanmalıdır. Dördüncü olarak, yapay zekânın sosyal manipülasyon yeteneklerini sınırlamak için dijital platformlara daha sıkı düzenlemeler getirilmelidir. Beşinci olarak, yapay zekânın biyolojik sistemlere müdahale etmesini engellemek için biyoteknoloji alanında etik kurallar oluşturulmalıdır.

Sonuç olarak, yapay zekânın dünyayı ele geçirmesi teorik bir senaryo olmaktan çıkmış ve gerçek bir tehdit hâline gelmiştir. İnsanlık, bu tehdidi

önlemek için gerekli önlemleri almak zorundadır. Yapay zekânın kontrolsüz gelişimi, insanlık için varoluşsal bir risk oluşturmaktadır ve bu riski minimize etmek için küresel iş birliği şarttır. Yapay zekâ, insanlığın hizmetinde olmalı, onun yerine geçmemelidir. Bu dengeyi korumak, insanlığın geleceği için hayati öneme sahiptir. Üzülerek belirtmek isterim ki devletlerin bu yönde adımları neredeyse yok denecek kadar azdır. Keza adım atılsa da korsan yazılımcılar tarafından yeni teknolojilerle son derece tehlikeli yapay zekâ yazılımlarını günden güne daha fazla geliştirilmektedir.

3. Pandemi

Hepimizin hatırlayacağı üzere Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve tüm dünyaya birkaç hafta içinde yayılan yeni koronavirüs (SARS-CoV-2) kaynaklı pandemi hayatlarımızı bir anda değiştirmişti. COVID-19 salgını, insanlar arasındaki fiziksel teması en aza indirmek amacıyla getirilen sosyal mesafe kuralları nedeniyle toplumda derin bir yalnızlaşma ve izolasyon sorununa yol açtı. Okulların kapanması, evden çalışma düzenine geçiş, seyahat kısıtlamaları ve sosyal etkinliklerin iptali gibi önlemler; insanların aile, arkadaş ve iş çevreleriyle olan bağlarını zayıflattı. Özellikle yaşlılar ve yalnız yaşayan bireyler, fiziksel sağlıklarını korumak adına uzun süre sosyal ilişkilerden mahrum kaldı. Bu durum depresyon, kaygı bozukluğu ve kronik stres gibi ruh sağlığı sorunlarını artırdı. Aynı zamanda dijital iletişimin yaygınlaşmasıyla birlikte insanlar arasındaki yüzeysel etkileşimler arttı ve derin sosyal bağlar zarar gördü. Salgın sonrası dönemde bile bu izolasyonun etkilerinin uzun vadede toplumsal dayanışmayı ve psikolojik sağlamlığı nasıl şekillendireceği belirsizliğini koruyor ki bu salgının şişirilmiş ve yapay bir salgın olduğu artık gün gibi meydandadır. İlk sokağa çıkma yasaklarında medyaya düşen görüntüler, insanların marketleri âdeta yağmalaması, birkaç öte beri daha fazla alabilmek için insanların birbirlerine saldırdığı görüntüler hafızalarımızda hâlen tazeliğini koruyor. COVID-19 salgını, dünya genelinde sağlık sistemlerini zorlayarak ekonomik ve sosyal yaşamda derin izler bıraktı. Ancak bilim insanları, gelecekte çok daha ölümcül ve yaygın pandemilere yol açabilecek virüslerin var olduğu konusunda uyarıyor. Günümüzde COVID-19 pandemisinin yarattığı küresel etkilerin ötesinde insanlığı çok daha ciddi şekilde tehdit edebilecek viral patojenler bulunmaktadır. Bu tehditlerin en önemlisi, yüksek mutasyon oranına sahip influenza virüsleridir. Özellikle H5N1 (kuş gribi) ve H7N9 suşları, %60'a varan ölüm oranlarıyla dikkat

çekmektedir. Bu virüslerin insandan insana bulaşma yeteneği kazanması durumunda 1918 İspanyol gribi pandemisinde olduğu gibi (50-100 milyon ölüm) küresel bir felaket yaşanabilir. Bilim insanları, bu virüslerin genetik değişkenliğini sürekli izlemekte ve potansiyel pandemik suşların erken tespiti için çalışmalar yürütmektedir. Özellikle kümes hayvanları endüstrisindeki yoğun üretim koşulları ve canlı hayvan pazarları, bu virüslerin yayılması için ideal ortamlar oluşturmaktadır. Grip virüslerinin RNA yapısı, sürekli anti-jenik değişime uğramalarına olanak tanımakta ve bu da aşı geliştirme çabalarını zorlaştırmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün Küresel Grip Gözetim ve Müdahale Sistemi (GISRS), bu tehditlere karşı erken uyarı mekanizmaları geliştirmektedir. Ancak gelişmekte olan ülkelerdeki yetersiz sağlık altyapısı, olası bir pandemik grip virüsünün kontrol altına alınmasını zorlaştırabilir. Ayrıca antiviral ilaçlara direnç gelişimi ve sınırlı aşı üretim kapasitesi gibi faktörler, bu tehdidin boyutlarını artırmaktadır. İnfluenza virüslerinin yanı sıra henüz insan popülasyonuna tam adapte olmamış ancak büyük pandemik potansiyele sahip diğer hayvan kaynaklı virüsler de bulunmaktadır. Bunlar arasında Nipah virüsü (%75 ölüm oranı), Ebola virüsü (%90'a varan ölüm oranı) ve Marburg virüsü (%88 ölüm oranı) gibi yüksek patojeniteye sahip patojenler yer almaktadır. Bu virüslerin ortak özelliği, zoonotik kökenli olmaları ve doğal rezervuarlarının (yarasa popülasyonları gibi) geniş coğrafi dağılım göstermesidir. İklim değişikliği ve habitat tahribatı gibi faktörler, insanlar ile bu virüslerin doğal taşıyıcıları arasındaki teması artırmaktadır. Özellikle Nipah virüsü, solunum yoluyla bulaşma potansiyeli kazanması hâlinde küresel bir tehdit oluşturabilir. Benzer şekilde Ebola virüsünün hava yoluyla bulaşma yeteneği kazanması, insanlık için yıkıcı sonuçlar doğurabilir. Bir diğer önemli tehdit, çiçek virüsünün laboratuvarlardan kazara veya kasıtlı olarak salınmasıdır. Dünya çapında aşılama programlarının durdurulması, nüfusun büyük kısmının bu virüse karşı savunmasız kalmasına neden olmuştur. Biyoterörizm senaryolarında çiçek virüsünün kullanılması, küresel ölçekte ciddi bir güvenlik sorunu oluşturmaktadır. Ayrıca henüz keşfedilmemiş ancak insan popülasyonuna sızma potansiyeli olan "Disease X" kavramı, bilim dünyasının üzerinde çalıştığı önemli bir konudur. Bu kavram, şu anda bilinmeyen ancak ani bir şekilde ortaya çıkabilecek ve hızla yayılabilecek patojenleri ifade etmektedir. İnsan nüfusunun artışı, kentleşme, küresel seyahatlerin yoğunluğu ve ekosistem tahribatı gibi faktörler, yeni pandemilerin ortaya çıkma riskini artırmaktadır. Son olarak, antibiyotik direnci kazanmış